

NA SUĐENJU ZA HERCEG-BOSNU SASLUŠAN PRVI SVEDOK

Author: [Michael Farquhar](#)

Tužilaštvo je izvelo sekretaricu bosanske vojske koja je nekoliko meseci provela u hrvatskim pritvorskim centrima.

Prva svedokinja optužbe na suđenju šestorici hrvatskih zvaničnika, optuženih za učešće u etničkom čišćenju počinjenom tokom rata u Bosni, govorila je ove sedmice o uslovima koji su vladali u pritvorskim centrima u kojima je tokom 1993. provela nekoliko meseci.

Spomenka Drljević je bila sekretarica pretežno muslimanske Armije Bosne i Hercegovine (ABiH), pre no što su je u maju te godine zarobili pripadnici protivničkog Hrvatskog vijeća obrane (HVO).

Ona je pred sudom objasnila kako se zajednički front – koji su pomenute dve formacije u prvoj fazi sukoba činile naspram Jugoslovenske Narodne Armije (JNA) i milicije bosanskih Srba – tokom vremena raspao, da bi napokon i među njima izbio otvoren sukob.

Svedokinja je potom rekla kako je njen duži boravak u dva zatvora pod upravom HVO-a u neposrednoj blizini njenog grada Mostara za posledicu imao ozbiljne psihološke probleme i takvu pothranjenost da joj je bila neophodna medicinska nega.

Tužioci tvrde da je tokom rata više hiljada Muslimana bilo pritvarano u takve centre u sklopu nastojanja HVO-a da ostvari etničku hegemoniju u znatnom delu Bosne – odnosno na području takozvane Herceg-Bosne, koja je trebalo da bude pripojena „Velikoj Hrvatskoj“.

Ova kampanja je takođe navodno uključivala ubistva, silovanja, deportacije, prinudni rad i uništavanje imovine koja je pripadala Muslimanima.

Šestorica optuženika u ovom procesu – Jadranko Prlić, Bruno Stojić, Slobodan Praljak, Milivoj Petković, Valentin Čorić i Berislav Pušić – terete se za te zločine, s obzirom da su u naznačeno vreme zauzimali istaknute pozicije u vojnom ili civilnom krilu HVO-a.

Drljevićeva je pred sudom opisala kako se 1992. priključila vojnoj jedinici koja je osnovana kao Samostalni mostarski bataljon, da bi kasnije prerasla u deo ABiH-a.

U početku je saradnja sa hrvatskim snagama bila dobra, rekla je Drljevićeva i dodala kako misli da je na samom početku njena jedinica bila čak smatrana delom HVO-a.

Svedokinja se, međutim, prisetila kako je početkom 1993. došlo do porasta napetosti između ABiH-a i hrvatskih snaga. U januaru te godine njeni zapovednici su bili naročito nezadovoljni time što se HVO proglasio jedinom legitimnom vlašću na tom području, zahtevajući bespogovorno potčinjavanje svih drugih vojnih formacija.

Svedokinja je lično prisustvovala direktnom sukobu između ABiH-a i HVO-a 9. maja 1993., kada je izvršen napad na lokalnu komandu - smeštenu u mostarskom kompleksu Vranica - u kojoj je radila

Sutradan se Drljevićeva, zajedno sa ostalima iz komande, predala. Najpre je bila odvedena u lokalnu policijsku stanicu, potom u pritvorski centar Ljubuški, a onda u zgradu Heliodroma (nadomak Mostara). Puštena je tek u decembru.

Svedokinja se prisetila kako je u Ljubuškom bila smeštena zajedno sa ostalim ženama, te kako im je davana ista hrana kao i hrvatskim vojnicima. No, nakon što je stupila u kontakt sa muškim zarobljenicima, shvatila je da su uslovi u kojima oni borave mnogo gori.

Muškarci su dobijali lošiju hranu, a odvođeni su i na težak prinudni rad. U vreme kada bi zapovednici zatvora bili odsutni, rekla je svedokinja, dolazili bi vojnici – uključujući i one koji su bili potčinjeni zloglasnom hrvatskom komandantu po nadimku Tuta – i tukli zatvorenike.

Upravo je ove sedmice haško žalbeno veće potvrdilo presudu koja je za ratne zločine prethodno izrečena Tuti, čije je pravo ime Mladen Naletilić.

Pre no što je u junu prebačena u pritvorski centar Heliodrom, Drljevićeva je stupila u kontakt sa okrivljenim Pušićem, koji je tokom bosanskog rata bio zadužen za razmene zatvorenika. Svedokinja se prisetila da joj je u neformalnom – donekle čak i prijateljskom – razgovoru Pušić nagovestio da će pritvorenici uskoro biti pušteni.

U Heliodromu se, međutim, situacija samo pogoršala.

Zatočenici koje je Drljevićeva tamo videla spadali su u razne starosne kategorije - od četvorogodišnjeg dečaka do žene koja je imala preko 70 godina. Svedokinja se prisetila „stotina i stotina“ ljudi postrojenih u kolone ispred zgrade u kojoj je bila smeštena, i rekla da je čula kako su zatočenici odvođeni na prinudni rad.

Setila se i toga da su joj vojnici pretili oružjem, te kako je u jednoj prilici bila prinuđena da se brani od muškarca koji je pokušao da je napastvuje.

U Heliodromu je, po njenim rečima, hrana bila veoma loša. A oni koji su je donosili tvrdili su kako su sledovanja muških zatvorenika još manja.

Za vreme boravka u centru, Drljevićeva je – kako kaže – oslabila 20 kilograma, tako da je morala da prima infuziju. Imala je i psiholoških problema, uključujući halucinacije i nepokretnost. Pred sudom je izjavila kako je još uvek muče sećanja na to vreme.

Tokom unakrsnog ispitivanja, branioci šestorice okrivljenih isticali su da je Drljevićeva, u vreme kada je dospela u pritvor HVO-a, bila aktivni pripadnik ABiH-a.

Takođe su naglasili i da joj je u pritvoru ipak bila pružena neophodna medicinska nega. A ukazali su i na to da su njene ranije izjave u vezi sa uslovima u pritvoru bile mnogo blaže u odnosu na ono što je rekla tokom svedočenja.

Osim toga, advokati su kritikovali i njenu izjavu da su radnici Crvenog krsta imali problema da pristupe pritvorskim centrima u kojima je boravila. Pokazali su joj dokumentaciju iz koje se vidi da su hrvatske vlasti već u maju 1993. stupile u kontakt sa Crvenim krstom, kako bi ih obavestile o zatočenima na Heliodromu.

Drljevićeva je prilikom unakrsnog ispitivanja priznala da bi o vojnim pitanjima kao što je odnos između ABiH-a i HVO-a pouzdanije mogli govoriti neki drugi svedoci.

Čorićev advokat Tomislav Jonjić sugerisao je da psihološki problemi od kojih je patila Drljevićeva dovode u pitanje pouzdanost njenog svedočenja. Ona se usprotivila takvoj tvrdnji.

Michael Farquhar je izveštač IWPR-a iz Londona.

Location: Bosnia and
Herzegovina

Topic: Courtside

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/na-su%C4%91enju-za-herceg-bosnu-saslu%C5%A1-prvi-svedok>